

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3-4 ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โรงเรียนปอพานพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 โรงเรียน ปอพานพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีวิธีดำเนินการตาม ขั้นตอนโดยสรุป คือ กลุ่มผู้ร่วมศึกษาและผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้วิจัย จำนวน 1 คน ผู้ร่วมวิจัย จำนวน 16 คน กลุ่มเป้าหมาย (Target Group) เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3-4 จำนวน 72 คน วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผสมผสานกับ การวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูล เชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) จากการวิเคราะห์เอกสาร หลักฐาน การสังเกต การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง คือ เพื่อนนักเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน กลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำวงรอบในการพัฒนา 2 วงรอบ แต่ละวงรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นปฏิบัติ (Act & Observe) และ ขั้นสะท้อนผล (Reflect) ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการประเมินผลการพัฒนา ได้จากแบบสอบถาม ความคิดเห็นของเพื่อนนักเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) ของ ลิเคอร์ท (Likert) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำไปแปลผล โดยเทียบกับเกณฑ์ ที่กำหนด แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนปอพานพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก วัตถุประสงค์ของ ขั้นตอนนี้ เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติจริง เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ของนักเรียน เป้าหมายคือ ได้ข้อมูลที่เป็นสภาพจริงของ โรงเรียน โดยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวม ข้อมูล 2 ชุด คือ แบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้น และแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียน และวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ จากนั้นสร้างเครื่องมือเพิ่มเติมอีก 3 ชุดเพื่อนำไปใช้ดำเนินการวิจัย ในขั้นตอนที่ 2-3 ต่อไป ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินผลการเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการสังเคราะห์ มีการหาคุณภาพเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความ

เที่ยงตรงตามเนื้อหา ความเที่ยงตรงตาม โครงสร้าง และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of Item Objective Congruence) และขอรับข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง ดำเนินการระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2549 ถึง เมษายน 2550

ขั้นตอนที่ 2 การปรับปรุง และพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนปอพานพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก วัตถุประสงค์ของขั้นตอนนี้คือ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน เป้าหมายคือ นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์สูงขึ้น โดยใช้เครื่องมือ 3 ชุด ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียน ดำเนินการพัฒนาโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เริ่มต้นด้วยการวางแผนจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยมีวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้ และชี้แนะแนวทางดำเนินการพัฒนา จัดทำโครงการกิจกรรม กำหนดตัวชี้วัด แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ ดำเนินการพัฒนาตามปฏิทิน สังเกต สัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกในแบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียน ประเมินความก้าวหน้าของโครงการ ตรวจสอบยืนยันความถูกต้องของข้อมูล โดยใช้หลักสามเส้า (Triangulation) และสะท้อนผลการปฏิบัตินำไปพัฒนาเป็นวงรอบ จำนวน 2 วงรอบ

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผลการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนปอพานพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก วัตถุประสงค์คือ เพื่อประเมินผลการเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน เป้าหมายคือ การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ได้รับการยืนยันความถูกต้องเหมาะสม เป็นไปตามบริบทของ โรงเรียน เครื่องมือ ได้แก่ แบบประเมินผลการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ ลิเคอร์ท (Likert) จำนวน 5 ฉบับ เพื่อประเมินคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน 5 ด้าน คือ ด้านการประหยัดและอดออม ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านการมีวินัย ด้านความซื่อสัตย์และด้านความรับผิดชอบ วิธีดำเนินการ คือ แต่งตั้งผู้ประเมิน ประกอบด้วย เพื่อนนักเรียน จำนวน 72 คน ผู้ร่วมวิจัย จำนวน 16 คน และผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 72 คน ทำการประเมินระหว่างเดือน กรกฎาคม 2550 ถึงสิงหาคม 2550 นำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำไปแปลผลโดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดสรุปผล เขียนรายงาน และเผยแพร่แก่สาธารณชนทราบ

สรุปผลการวิจัย

ผลการดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โรงเรียนปอพานพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 สรุปผลได้ดังนี้

ก่อนการพัฒนาการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ของนักเรียน โรงเรียนปอพานพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมี พฤติกรรมไม่เหมาะสมหลายประการ ได้แก่ การไม่รู้จักเก็บออมเงิน ไม่รู้จักการประหยัด ทรัพย์สินทั้งของส่วนตัวและส่วนรวม ไม่สนใจแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียน ไม่สนใจสืบค้นข้อมูลทางเทคโนโลยี เข้า-ออกห้องเรียนไม่ตรงตามกำหนดเวลา ผิดก่อนการส่งงานครู แต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน เกือบของได้ไม่กินเจ้าของ ชอบทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน ชอบโกหก ไปโรงเรียนไม่ทันแถวเคารพธงชาติ และ ไม่ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมหน้าเสาธง เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวแล้วนับวันปัญหาจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ถ้าปล่อยไว้โดยไม่รีบดำเนินการแก้ไขย่อมส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนของครู มากขึ้น ทางโรงเรียนมีการประสานขอความร่วมมือกับผู้ปกครอง และชุมชนในการแก้ปัญหา แต่ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องร่วมกันหาทาง แก้ปัญหา และพัฒนาอย่างเร่งด่วน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้รวบรวมปัญหาจัดเป็นหมวดหมู่ได้ 5 ด้านคือ ด้านการประหยัดและออม ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านการมีวินัย ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความรับผิดชอบ มีการวิเคราะห์ตัวชี้วัดตามมาตรฐานการศึกษาของชาติโดยเชิญ วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาให้ความรู้ ความเข้าใจก่อนดำเนินการพัฒนา กำหนดโครงการ / กิจกรรมรองรับการพัฒนาแต่ละด้าน กำหนดครูรับผิดชอบดำเนินกิจกรรมแต่ละโครงการ มีการประเมินผลระหว่างดำเนินการ และเมื่อสิ้นสุดโครงการ ปรากฏผลการพัฒนา ดังนี้คือ

ผลการดำเนินการพัฒนากรอบที่ 1

1. ด้านการประหยัดและออม มีการพัฒนาตามโครงการเก็บออมเพื่ออนาคต มี 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมส่งเสริมการประหยัดทรัพย์สิน และกิจกรรมการออมเพื่ออนาคต ผลการเปรียบเทียบหลังการพัฒนา พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการประหยัดและออมมากขึ้น นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการทำลายทรัพย์สินส่วนรวมลดลง แต่การออมมีน้อยไม่ถึง 50 %
2. ด้านความขยันหมั่นเพียร มีการพัฒนาตามโครงการรักการอ่านมี 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยครูที่ปรึกษา กิจกรรมห้องสมุดมีชีวิต และการใช้สื่อและ เทคโนโลยีผลการเปรียบเทียบหลังการพัฒนา นักเรียนมีพฤติกรรมด้านการขยันหมั่นเพียร

เพิ่มขึ้น แต่ยังมีนักเรียนบางส่วนหนีเรียนเหตุเพราะการอ่าน ไม่คล่อง เขียนไม่คล่อง และ
ไม่สนใจเข้าใช้ห้องสมุดในการค้นคว้า

3. ด้านการมีวินัย มีการพัฒนาตามโครงการพัฒนาวินัยนักเรียน มี 3 กิจกรรม
คือ กิจกรรมแต่งกายดีมีเกียรติบัตร กิจกรรมห้องเรียนดีมียกย่อง และกิจกรรมการพัฒนาจิต
ผลการเปรียบเทียบหลังการพัฒนา นักเรียนมีวินัยเพิ่มขึ้น แต่ยังมีนักเรียนบางส่วนปักป้ายบน
อกเสื้อไม่ครบตามข้อบังคับของโรงเรียน และไม่ให้ความสำคัญในการแต่งชุดกิจกรรม

4. ด้านความซื่อสัตย์ มีการพัฒนาตามโครงการคนดีศรี ป.พ.ร. มี 3 กิจกรรม
คือ กิจกรรมของหายได้คืน และกิจกรรมคนดีที่ตรงต่อเวลา ผลการเปรียบเทียบหลังการพัฒนา
นักเรียนมีความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น แต่ยังมีนักเรียนบางส่วนมีพฤติกรรมขี้บ อิจฉาของคนอื่น
โดยไม่ถึงว่าเป็นความผิด รับปากครูส่งงานแต่ปฏิบัติไม่ได้ ครูมีภาระงานมากทำให้ขาดการ
ติดตามทำให้ปัญหาได้รับการแก้ไข ไม่ได้ดีเท่าที่ควร

5. ด้านความรับผิดชอบ มีการพัฒนาตามโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ
มี 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมหน้าเสาธง และกิจกรรมยิ้มไหว้ทักทายกัน ผลการเปรียบเทียบ
หลังพัฒนานักเรียนมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น แต่ยังมีนักเรียนบางส่วนไปโรงเรียนไม่ทัน
แถวเคารพธงชาติ โดยเฉพาะวันที่มีการแต่งชุดกิจกรรม

จากผลการดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 ยังไม่บรรลุเป้าหมายในทุกด้าน
ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจึงดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 ซึ่งมีผลดังนี้

ผลการดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2

การดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
ของนักเรียน โรงเรียนปอพานพิทยาคม รัชมังกลาภิเษก ในการพัฒนาวงรอบที่ 2 กลยุทธ์ คือ
เพิ่มกิจกรรมดำเนินการตามโครงการเดิม และมีการพัฒนาตามวงจร PAOR โดยจำแนกเป็น
รายด้าน ดังนี้คือ

1. ด้านการประหยัดและออม เพิ่มกิจกรรมธนาคาร โรงเรียน และกิจกรรมการ
จัดทำบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน หลังการพัฒนา พบว่า นักเรียนมีการประหยัดและออมเพิ่มขึ้น
คือ ไม่ทำลายทรัพย์สินของส่วนรวม รู้จักการประหยัดทรัพย์ มีการออมเงินฝาก ใน
ธนาคาร โรงเรียนเพิ่มขึ้น ระมัดระวังการจ่ายเงินมากขึ้น และจากการประเมินผลการพัฒนา
ตัวชี้วัด พบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับดี เมื่อแยกเป็นรายกลุ่ม เพื่อนนักเรียนและผู้ปกครอง
มีผลการประเมินในระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.97 และ 3.93 ตามลำดับ ส่วนครู มีผลการประเมินอยู่ใน
ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.49 โดยตัวชี้วัดที่ได้รับการประเมินสูงสุดสอดคล้องกันระหว่างครู

และเพื่อนนักเรียน คือ การดูแล รักษา ทรัพย์สินของส่วนรวม อันดับสุดท้าย คือ การร่วมกิจกรรมฝากเงินในธนาคาร โรงเรียน ส่วนผู้ปกครองประเมินผลการปฏิบัติอันดับแรกในการพัฒนา คือ การร่วมกิจกรรมฝากเงินในธนาคาร โรงเรียน อันดับสุดท้ายคือ การประหยัดใช้สิ่งของส่วนรวม

2. ด้านความขยันหมั่นเพียร เพิ่มกิจกรรมครูพ่อ-ครูแม่ดูแลลูก กิจกรรม เข้าค่ายวิชาการ กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนในที่ปรึกษา 100 % และกิจกรรมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา หลังการพัฒนา พบว่า นักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรเพิ่มขึ้น คือ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับการเอาใจใส่เพิ่มขึ้นในการแก้ปัญหาอ่านไม่คล่อง เขียนไม่คล่องนักเรียนสนใจกิจกรรมทางวิชาการมากขึ้น กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนในที่ปรึกษา 100 % สามารถแก้ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนได้ เพราะเป็นการสื่อสารสองทาง และจากการประเมินผลการพัฒนาตัวชี้วัด พบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับดีทั้งสามกลุ่ม คือ ผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ย 3.87 ครู มีค่าเฉลี่ย 3.70 และเพื่อนนักเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.54 ตัวชี้วัดที่มีการพัฒนาสูงสุดจากผลการประเมินสอดคล้องกันทั้งสามกลุ่ม คือ พฤติกรรมการเข้า-ออกห้องเรียนตามกำหนดเวลา ส่วนอันดับสุดท้ายคือ พฤติกรรมการใช้สื่อ และเทคโนโลยี

3. ด้านการมีวินัย เพิ่มกิจกรรมสารวัตรนักเรียน และกิจกรรมเอกลักษณ์ “ รัชมังคลาภิเษก ” หลังการพัฒนา พบว่า นักเรียนมีวินัยเพิ่มขึ้น คือ นักเรียนมีวินัยเพิ่มขึ้นจากการนำระบบสารวัตรนักเรียนมาดำเนินการ นักเรียนแต่งกายถูกระเบียบมากขึ้น จากการประดับตราสัญลักษณ์พระปรมาภิไธยย่อเหนือป้ายชื่อ โรงเรียน มีการแต่งกายตรงตามวันที่กำหนด และจากการประเมินผลการพัฒนาตัวชี้วัด พบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับดี ทั้งสามกลุ่ม คือ เพื่อนนักเรียน มีค่าเฉลี่ย 4.49 ผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ย 4.28 และครู มีค่าเฉลี่ย 3.91 ตัวชี้วัดที่มีการพัฒนาสูงสุดจากผลการประเมิน คือ การแต่งกายที่ถูกต้องตามวันที่กำหนด อันดับสุดท้ายมีความแตกต่างกัน คือ เพื่อนนักเรียนประเมินการพัฒนาน้อยที่สุดคือ การสวมรองเท้าไม่เป็นไปตามข้อบังคับของโรงเรียน ส่วนครูและผู้ปกครองประเมินสอดคล้องกัน คือ การดูแลทรงผมไม่เป็นไปตามระเบียบของโรงเรียน

4. ด้านความซื่อสัตย์ เพิ่มกิจกรรมทำดีเพื่อพ่อ และกิจกรรมครูดี ในดวงใจ หลังการพัฒนา พบว่า นักเรียนมีความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น คือ นักเรียนมีความตระหนักรู้มากขึ้นในการส่งงานครูตรงเวลา และจากการประเมินผลการพัฒนาตัวชี้วัด พบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับดี เมื่อแยกเป็นรายกลุ่ม พบว่า เพื่อนนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.99 และ 3.82 ตามลำดับ ส่วนครู มีผลการประเมิน ในระดับ

ปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.30 ตัวชี้วัดที่มีผลการพัฒนาสูงสุดอันดับแรกสอดคล้องกันสองกลุ่ม คือ เพื่อนนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย คือ เมื่อทำผิชอบรับผิดชอบ อันดับสุดท้าย มีความแตกต่างกันคือ เพื่อนนักเรียนประเมินที่เมื่อทำการบ้านไม่ได้จะตอบครูตามตรง ส่วนผู้ปกครองของนักเรียน ประเมินที่เมื่อทำลายนกเรียนของ โรงเรียนรีบแจ้งครูทันที ส่วนครู ประเมินผลการพัฒนาอันดับแรกคือ เมื่อเก็บสิ่งของได้รับแจ้งครูทันที อันดับสุดท้ายคือ เมื่อทำ ความผิชอบรับผิดชอบ

5. ด้านความรับผิดชอบ เพิ่มกิจกรรมค่ายพุทธธรรม พบว่า นักเรียน มีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น คือ ไปทันเข้าแถวเคารพธงชาติ ร่วมกิจกรรมตามขั้นตอนมากขึ้น และจากการประเมินผลการพัฒนาตัวชี้วัด พบว่า ผลการประเมินอยู่ในระดับดีทั้งสามกลุ่ม เพื่อนนักเรียน มีค่าเฉลี่ย 4.34ครูและผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ย 3.90 ตัวชี้วัด ที่มีผลการประเมินสูงสุดสอดคล้องกันระหว่างครู และเพื่อนนักเรียนคือ ความร่วมมือตามขั้นตอน ของกิจกรรมหน้าเสาธง อันดับสุดท้ายมีความแตกต่างกันคือ เพื่อนนักเรียนประเมิน ที่ ความ ตั้งใจรับฟังข้อมูล ข่าวสารจากครูเป็นประจำวัน ครูประเมินที่ การเดินแถวเข้าห้องเรียน ส่วน ผู้ปกครองประเมินที่ การร่วมกิจกรรมยิ้มไหว้ทักทายกัน

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยค้นพบ ซึ่งให้เห็นว่า กลยุทธ์ในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ด้วยโครงการและกิจกรรม สามารถนำไป พัฒนานักเรียนได้ผลดี สามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาได้

อภิปรายผล

การวิจัยเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โรงเรียนปอพานพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 แบ่งการศึกษาเป็น 3 ประเด็น ดังนี้คือ

ประเด็นที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนปอพานพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก ผลคือ ได้พฤติกรรม ที่เป็นปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ 5 ด้าน คือ ด้านการประหยัด และออม ด้านความขยันหมั่นเพียร ด้านการมีวินัย ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความรับผิดชอบ ได้เครื่องมือวิจัยจำนวน 5 ชุดคือ แบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้น แบบบันทึกพฤติกรรมนักเรียน ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 และได้แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ เพื่อเป็นเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 2 และได้แบบประเมินผลการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และ

ค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียน ปอพานพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก เพื่อเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 3 ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยครั้งแรกของโรงเรียน ซึ่งเกิดขึ้นจากความต้องการพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้สูงขึ้น โดยเป็นผลจากการแนะนำให้โรงเรียนพัฒนาตัวชี้วัดแต่ละด้านจากการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบ 2 ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ที่มาประเมิน โรงเรียนระหว่างวันที่ 26-28 ธันวาคม 2549 พบว่า มาตรฐานด้านผู้เรียน (มาตรฐานที่ 1 ถึง มาตรฐานที่ 7 ตามมาตรฐานของ สมศ.) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี (3.47) นายภัทรพล แก้วป๋องปก หัวหน้าทีมประเมินได้เสนอแนะให้มีการพัฒนา เพื่อให้ได้รับผลการประเมินในระดับสูงขึ้น คือ เพิ่มกิจกรรมหน้าเสาธงให้มีกิจกรรม “น้องไหว้พี่” ทุกวันให้ต่อเนื่องการประหยัดและออม ควรจัดตั้งธนาคาร โรงเรียน โดยมีสหกรณ์โรงเรียนเป็นสำนักงานใหญ่และทุกชั้นเรียนเป็นสาขา นำเงินเข้าบัญชีโรงเรียน เน้นการใช้ห้องจริยธรรมเป็นห้องปฏิบัติการ บริการเรื่องความสะอาดห้องน้ำ-ห้องส้วม ซ่อมแซมสิ่งชำรุดให้ใช้งานได้สะดวกพัฒนาความสามารถทางวิชาการ วิชาวิทยาศาสตร์ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ให้มีคุณภาพระดับดีเพิ่มขึ้น(ค่าเฉลี่ยเดิมที่ สมศ. ประเมิน 1.80) เน้นแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สร้างวีรธการศึกษาศึกษา เช่น สวนวรรณคดี สวนธรรมะ สวนวิทยาศาสตร์ และสวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น จัดชมรมทางวิชาการครบทั้ง 8 กลุ่มสาระ พัฒนาห้องสมุดโดยใช้คอมพิวเตอร์ในการสืบค้นและจัดเก็บข้อมูลให้เป็นหัวใจของแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา จัดสวนป่าของโรงเรียนให้เป็นห้องเรียนตามปกติ และจัดปายนิเทศภายในสวนป่าให้ครบทั้ง 8 กลุ่มสาระ จัดตั้งบริษัทจำลองผลิตสินค้า OSOP (One School One Product) ให้มีรายได้ระหว่างเรียน ฝึกการทำงานเป็นกระบวนการ จัดระบบการทำงานที่ดี วางแผนก่อนลงมือทำ โดยจัดทำโครงการพัฒนาในแผนปฏิบัติการประจำปี

ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้จัดทำกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหา โดยใช้โครงการและกิจกรรมรองรับใน 5 ด้าน ครอบคลุมข้อเสนอแนะตามบริบทของโรงเรียน และศักยภาพที่สามารถดำเนินการได้ในช่วงระยะเวลาจำกัดของงานวิจัย โดยเมื่อตรวจสอบความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พบว่า ตรงกับมาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ / สังคมแห่งความรู้ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และมาตรฐานเพื่อการประเมินภายนอกของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและ

ประเมินคุณภาพภายนอก(สมศ.) มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง งานวิจัยครั้งนี้จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนา นักเรียนให้ได้มาตรฐานตามตัวชี้วัดที่กำหนด

ประเด็นที่ 2 การปรับปรุงและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ของนักเรียน โรงเรียนปอพานพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก โดยนำข้อเสนอแนะที่ได้จากระยะที่ 1 มาสำรวจหาให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่กำลังศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 ปีการศึกษา 2550 ซึ่งมีจำนวน 348 คน พบข้อมูลนักเรียนขาดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ใน 5 ด้าน จำนวน 72 คน จากนั้นนำไปวางแผนพัฒนาโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ดำเนินการ 2 วนรอบ แต่ละวนรอบประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ ตามแผน (Action) การสังเกต (Observe) และการสะท้อนผล (Reflect) โดยผ่านโครงการ/ กิจกรรม เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ได้แก่ โครงการเก็บออมเพื่ออนาคต เพื่อเสริมสร้างด้านการประหยัดและออม โครงการรักการอ่าน เพื่อเสริมสร้างด้าน ความขยันหมั่นเพียร โครงการพัฒนาวินัยนักเรียน เพื่อเสริมสร้างด้านการรักษาวินัย โครงการ คณิตศรึ ป.พ.ร. เพื่อเสริมสร้างด้านความซื่อสัตย์ และโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ เพื่อเสริมสร้าง ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โดยสามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึง ประสงค์ของนักเรียนได้ทุกด้าน สอดคล้องทฤษฎีการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification Theory) ของสกินเนอร์ (อ้างอิงจาก อาภาภรณ์ พุกกะมาน. 2522 : 81) ซึ่งอธิบายว่า หลักการ เรียนรู้ของมนุษย์สามารถพัฒนาตนได้ โดยอาศัยหลักการปรับ พฤติกรรมอันเป็นการเรียนรู้ ถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลกรรมที่เกิดขึ้น

ทฤษฎีด้านไม้จริยธรรม ของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543 : 10) ได้เสนอว่า ถ้าเปรียบพฤติกรรมของคนดี คนเก่งเหมือนผลไม้บนต้น การจะให้ผลตก ใหญ่ หวาน อร่อย ลำต้น ราก จะต้องสมบูรณ์ และพฤติกรรมคนดี คนเก่ง จะเกิด ได้ก็ต่อเมื่อบุคคลมีลักษณะ พื้นฐานทางจิต ซึ่งเปรียบเสมือนรากสำคัญของต้นไม้ที่ซ่อน ไขหาอาหารมาเลี้ยงลำต้นได้เต็มที่ ซึ่งได้แก่สติปัญญา ประสพการณ์ทางสังคม และมีสุขภาพจิตใจดี ดังนั้นการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียนจึงเป็นการให้อาหารดีลงสู่รากเพื่อไปเลี้ยง ลำต้นให้สมบูรณ์ พร้อมทั้งจะทำประโยชน์แก่สังคมต่อไปโดยการทำวนรอบในการพัฒนา ตามโครงการ/กิจกรรม ซึ่งมีนักการศึกษาได้ดำเนินการวิจัยไว้หลายท่านดังนี้ พงษ์ศักดิ์ พงษ์สุชา (2546 : 94) ทำการศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม

จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียน ในโรงเรียน อัครพิชญ์รักษ์พิทยา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ด้านความตรงต่อเวลา ตามกรอบ การพัฒนา 3 ด้าน คือ การมาโรงเรียนทันเวลา การเข้าแถวหน้าเสาธง การเข้าเรียน โดยใช้ หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอนใน 2 วงจรการพัฒนา ด้วยการบริการให้คำปรึกษาทั้ง 6 กิจกรรม ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพ การสร้างบรรยากาศผ่อนคลาย การให้ระบายความรู้สึก นึกคิด การสร้างความมั่นใจ การสร้างข้อมูลและความคิดใหม่ และการเสริมสร้างความคิด สร้างสรรค์ ทำให้พฤติกรรมความตรงต่อเวลาของนักเรียนปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น

พระอธิการสมาน ฐิริปัญญา (2546 : 89) ศึกษาการพัฒนาบุคลากร เกี่ยวกับการ จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนนาวาราชกิจพิทยานุสรณ์ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมุกดาหาร โดยใช้นวัตกรรม การประชุมเชิงปฏิบัติการภายใต้ 6 กิจกรรม ผลคือ พฤติกรรมของนักเรียนปรับเปลี่ยน ไป ในทางที่ดีขึ้น โดยปรับเปลี่ยนจากผู้ต้องมีคนกำกับดูแล มาเป็นแบบอย่างดูแลผู้อื่นให้ปฏิบัติ ตาม สินีนาฏ ปลื้มมะลัง (2547 : 65) ได้ศึกษาการพัฒนาวิทยากรโรงเรียนชุมชนคงวิทยา อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ตามกรอบการศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านความสะอาด ด้านการ เข้าแถว และด้านการแสดงความเคารพ กลยุทธ์ในการพัฒนา ได้แก่ โครงการพัฒนา สภาพแวดล้อม โครงการฝึกระเบียบแถว และโครงการส่งเสริมมารยาทไทย โดยใช้การวิจัย เชิงปฏิบัติการ 2 วงรอบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า ผลการวิเคราะห์ ข้อมูล พบว่า ในวงรอบที่ 1 มีบางกิจกรรมที่ได้ระดับมาก บางกิจกรรมพัฒนาได้ในระดับ ปานกลาง จึงได้มีการปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสมมากขึ้นในวงรอบที่ 2 จึงสามารถพัฒนา ได้ในระดับมาก

วิไล หินคำ (2547 : 83) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนหนองบัวไชยวารพิทยาสรรค์ อำเภอหนองสูงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ใช้ 3 กิจกรรมเป็น กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ กิจกรรมการอบรมโดยครูเวรประจำวัน การสอนสอดแทรก ในบทเรียนรายวิชาต่าง ๆ ทุกระดับชั้น และการแบ่งโซนรับผิดชอบทำความสะอาดบริเวณ โรงเรียน ผลการพัฒนาวงรอบที่ 1 พบว่า นักเรียนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีขึ้นเพียง บางตัว ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหานั้นในวงรอบที่ 2 จึงมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นใน ทุกด้าน สอดคล้องกับ สมเดช ใจหวัง (2547 : 143-145) ที่ทำการศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนบ้านไทร อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ ตามกรอบการศึกษา 3 ด้าน คือ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ โดยใช้กลยุทธ์การฝึกอบรม และ

การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ใช้วิจัยปฏิบัติการ 2 วงรอบ พบว่า วงรอบที่ 1 มีการพัฒนา 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมเข้าค่ายอบรมพัฒนาจิต กิจกรรมนำนักเรียนไปวัดในวันธรรมสวนะ และกิจกรรมอบรมวันสุดท้ายศพดาศึกษา พบว่า มีนักเรียนบางส่วนขาดความรับผิดชอบ จึงดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 ทำให้สามารถพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ พัทธกิจ อากมลศิลป์ (2548 : 45) ทำการศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านการแต่งกายของนักเรียน โรงเรียนคอนจันวิทยาคม กิ่งอำเภอคอนจัน จังหวัดกาฬสินธุ์ กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ กิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมการรับนักเรียนหน้าประตูโรงเรียน กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมที่ดูแลน้อง และกิจกรรมการคัดเลือกนักเรียนตัวอย่างด้านการแต่งกาย โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จำนวน 2 วงรอบ พบว่า วงรอบที่ 1 นักเรียนแต่งกายด้วยเครื่องแบบไม่ถูกต้องตามระเบียบลดลงแต่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย จึงเพิ่มอีก 1 กิจกรรมในวงรอบที่ 2 คือ กิจกรรมการกำกับติดตาม ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการแต่งกายที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ ยุทธศิลป์ ประทุมทิพย์ (2548 : 75) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานวินัยนักเรียนด้านการแต่งกาย โรงเรียนธัญญาพัฒน์วิทย์ อำเภออมลาลัย จังหวัดกาฬสินธุ์ กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนา ได้แก่ การประชุมแบบมีส่วนร่วมและการมอบหมายงานให้ปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ คือ กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรมวันศุกร์ กิจกรรมประกวดการแต่งกาย และกิจกรรมเข้าค่ายจริยธรรม โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนาใน 2 วงรอบ หลังจากได้ดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 พบว่า ยังมีนักเรียนบางคนที่ไม่สามารถแต่งกายได้ถูกต้องตามระเบียบ กลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้าจึงนำไปพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การนิเทศจึงส่งผลต่อการพัฒนาบรรลุผลตามที่โรงเรียนกำหนด

ทองใส สุคาปิ่น (2548 : 130-132) ได้ศึกษาการพัฒนาวินัยนักเรียน โรงเรียนบ้านงาน อำเภอรัตนบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุรินทร์ เขต 2 ใน 3 ด้าน คือ ด้านการรักษาความสะอาด ด้านกิริยามารยาท ด้านการประหยัดและออม ใช้กิจกรรมเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ พบว่า ต้องทำการพัฒนาถึง 2 วงรอบ จึงสามารถสร้างความสำนึกในเรื่องนั้นๆ ได้ สมเดช สุภาศิริวัลย์ (2548 : 105) ได้ศึกษาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนเทพสถิตวิทยา อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้กลยุทธ์การนิเทศแบบมีส่วนร่วม กิจกรรมพัฒนา ได้แก่ กิจกรรมการนิเทศภายใน และการเสริมแรงด้วยกิจกรรมการสร้างสัญญาร่วมกัน และกิจกรรมการเชิดชูนักเรียนดีศรีสถาบัน พบว่า การพัฒนาในวงรอบที่ 1 ยังมีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ จึงเสริมด้วยการนิเทศภายในควบคู่กับการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคนในวงรอบที่ 2 จึงบรรลุผลสำเร็จ โกเมน ก้วสิทธิ์

(2548 : 72-73) ได้ทำการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการประหยัด โรงเรียนชุมชนนาจารย์วิทยา อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้กลยุทธ์ตามขั้นตอน กัลยาณมิตร 4 ขั้นตอน คือ การสร้างความศรัทธา การสาธิตรูปแบบการส่งเสริมด้านวินัยใน เรื่องการประหยัด การร่วมคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการติดตามประเมินผลตลอดกระบวนการ ภายใต้กรอบงาน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และด้านการประหยัดทรัพย์สินของเครื่องใช้ โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการดำเนินการวิจัยเป็น 2 วงรอบ ผลการศึกษาพบว่า วงรอบที่ 1 กิจกรรมด้านการประหยัดเวลายังไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ จึงพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กิจกรรมสุดยอดนักเรียนประหยัดเป็นกิจกรรมการพัฒนา ซึ่งทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความกระตือรือร้น ให้ความร่วมมือ ตลอดจนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

จากงานวิจัยที่นำมาสนับสนุนข้างต้นจะเห็นว่างานพัฒนางานด้วยการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) เป็นการเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์ ซึ่งไม่เพียงแต่ปรับปรุงงานเท่านั้น แต่มุ่งให้เกิดความเข้าใจถึงสิ่งที่จะสัมฤทธิ์ผลในภายหลังด้วย (นิลวรรณ คิลกกลาก. 2547 : 60 อ้างอิงจาก Kurt Lewin. 1946 : 45) เพราะเป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและมีการร่วมมือ (Participation and Collaboration) เน้นการปฏิบัติการ (Action Orientation) ใช้การวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Function) และใช้วงจรการปฏิบัติการ (Action Research Spiral) พัฒนาเป็น วงรอบจนเป็นที่พอใจ (ศิริ ถีอาสนา. 2549 : 27 ; อ้างอิงจาก Kurt Lewin. 1946 : 40) โดยมี นักวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศนิยมนำไปวิจัยเพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาหน่วยงานของตนให้มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไปได้

ประเด็นที่ 3 การประเมินผลการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึง ประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนปอพานพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก เครื่องมือ เป็นแบบประเมิน มาตรฐานส่วนประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 5 ฉบับ แยกเป็นรายด้าน โดยใช้ สอบถามความคิดเห็นของเพื่อนนักเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย นำค่าสถิติ ที่ได้ไปแปลผล สรุปผล และเขียนรายงาน พบว่า การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี ทุกด้าน เรียงตามลำดับ ผลการประเมิน ดังนี้คือ ลำดับสูงสุด คือ ด้านการมีวินัย ลำดับที่สอง คือ ด้านความรับผิดชอบ ลำดับที่สาม คือ ด้านการประหยัดและออม ลำดับที่สี่ คือ ด้านความขยันหมั่นเพียรและ ด้านความซื่อสัตย์ จากผลการประเมินดังกล่าวสนับสนุนความคิดที่ว่า คุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมที่พึงประสงค์เป็นเรื่องที่ครูควรปลูกฝังแนวคิด เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดพัฒนาการ (ประภาศรี สีหอำไพ. 2531 : 25) เพราะ “คุณธรรม” นี้เองทำให้คนเราได้ชื่อว่าเป็น “มนุษย์”

คุณธรรม เป็นสมบัติของมนุษยชาติ (บรรจง ชูสกุลชาติ. 2532 : 5) การปลูกฝังจริยธรรมให้
 ผู้เรียนควรทราบและถือปฏิบัติมี 4 ประการ คือ การกระทำ เหตุผล ความเป็นสากล
 และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (สมบัติ มหารศ. 2528 : 96) และการปลูกฝังค่านิยม เป็นเรื่องของคนที่
 พยายามปรับปรุง จากรุ่นแล้ว รุ่นเล่า เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของตน หรือพวกตน
 ซึ่งตามธรรมชาติการปลูกฝังค่านิยมเป็นกิจกรรมที่ทำโดยครอบครัว ชุมชน สังคม หรือรัฐบาล
 (ฉลอง จระระ. 2547 : 27) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศีลธรรม โพนทะนา (2546 : 76-77)
 ศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโนนคือ
 อำเภอคำม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลยุทธ์
 คือ การนิเทศ การศึกษาเอกสาร การสอน และการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม หลังการพัฒนามีการ
 ประเมิน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมสูงขึ้นในระดับมากถึง 4 ด้าน ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ
 เรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนสูงขึ้นเช่นกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนิศรา
 ดวงบุบผา (2546 : 150-155) รายงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตาม
 มาตรฐานด้านผู้เรียน ด้วยกิจกรรมเกี่ยวกับวินัย คุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนนาเชือกพิทย
 สรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ดำเนินการ 18 กิจกรรม พบว่า
 ก่อนดำเนินการพัฒนากับหลังดำเนินการพัฒนา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยความคิดเห็นหลังพัฒนามีค่ามากกว่าก่อนพัฒนา มีผลดีต่อผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียนสูงขึ้น มาตรฐานคุณภาพการศึกษารวมสูงขึ้น และจากการประเมินผลการ
 พัฒนาของครู พบว่า มีผลการพัฒนาในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการประหยัดและ
 ออม และด้านความซื่อสัตย์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยณรงค์ ศรีสุข (2545 : 70) ซึ่งได้
 ศึกษาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย หลังจากดำเนินการพัฒนา
 แล้ว พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านความซื่อสัตย์อยู่ในระดับปานกลาง
 ซึ่งผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้วิเคราะห์ในเชิงลึกพบปัจจัยที่เป็นอุปสรรค คือ การที่นักเรียนไม่ได้
 อาศัยอยู่กับบิดา มารดา ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เป็นต้น สอดคล้องกับการวิจัยของ ลีองส์
 (Lyons. 1994 : 195-A) ได้ศึกษาการรับรู้ของครูใหญ่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา มลรัฐอัลบามา
 ของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมรวมกลุ่มเป็นแก๊ง มาจากสาเหตุหลาย
 ประการ ได้แก่ การอาศัยอยู่ชานเมือง มีพี่น้องหลายคน อาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่คนเดียวคนหนึ่ง
 อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจขบเซา ส่วนมากเป็นคนผิวดำ ส่วนมากมักเกิดใน

โรงเรียนขนาดใหญ่ นักเรียนในแก๊งมีผลการเรียนต่ำ แก๊งทำให้บรรยากาศของโรงเรียนเป็นไปในทางลบ และการเข้าร่วมแก๊งมีผลเสียหายต่อพฤติกรรมของนักเรียน

ซึ่งจากผลการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนปอพานพิทยาคม รัชมิ่งคลาสิกส์ ครั้งนี้ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาสูงขึ้นทุกด้าน และมีผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับงานวิจัยของนักการศึกษาหลายท่านดังกล่าวแล้ว โดยอาจมีบางด้านที่มีผลการประเมินในระดับปานกลาง แต่มีสาเหตุที่เป็นปัจจัยที่แก้ไขได้ยาก ครูต้องเข้าใจนักเรียนมากขึ้น อันจะส่งผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้องและทำการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โรงเรียนปอพานพิทยาคม รัชมิ่งคลาสิกส์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลยุทธ์ในการพัฒนาคือ โครงการ/กิจกรรม พบว่า ครูกับนักเรียนยังมีช่องว่างในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ควรใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายในการแก้ไขปัญหา เช่น กลยุทธ์กัลยาณมิตรนิเทศ กลยุทธ์บริการให้คำปรึกษา และกลยุทธ์ประชุมสัญจรร่วมกับชุมชน เป็นต้น

1.2 การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน จะต้องเข้าใจกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนตามแนวคิดของเจ้าของทฤษฎี ทุกส่วน/ฝ่าย ต้องวินิจฉัยร่วมกัน เน้นการปฏิบัติจริง มีการวิเคราะห์ห้วงวิจารณ์ ตลอดจนแก้ไข ปรับปรุงวิธีการปฏิบัติ จนกว่าจะได้รูปแบบและผลเป็นที่พอใจจึงจะถือว่าประสบผลสำเร็จ

1.3 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stake Holder) ได้แก่ ผู้บริหาร ครู เพื่อนนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ความร่วมมือในการดำเนินงานพัฒนา เพื่อผลประโยชน์ที่จะเกิดแก่ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำกลยุทธ์การพัฒนาตาม โครงการ/กิจกรรม ไปดำเนินการพัฒนา ด้านอื่น ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามนโยบายของ โรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และการพัฒนาความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนกับ ชุมชน เป็นต้น

2.2 ควรมีการดำเนินการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ครูกิจการนักเรียน ประธานผู้ปกครอง นักเรียน ภายใต้กลยุทธ์ใหม่ ๆ และทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลง จะทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่าง มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลต่อคุณภาพของสถานศึกษาอย่างยั่งยืนตลอดไป

2.3 ประเด็นที่ได้ผลการพัฒนาในระดับต่ำ เช่น ด้านการประหยัดและออม ด้าน ความซื่อสัตย์ ควรมีการพัฒนาในหลายวงรอบ ใช้เวลาดำเนินการนานพอสมควรจึงประเมินผล เพื่อหารูปแบบในการพัฒนาที่เหมาะสมในแต่ละโรงเรียน